

اصلاح نظام تأمین مالی بنگاه‌ها ضروری است

طبق پایش ملی محیط کسب‌وکار ایران، دسترسی محدود بنگاه‌ها به منابع اعتباری و نرخ‌های بالای تسهیلات رشد تولید و سرمایه در گردش را محدود کرده و نیازمند بازنگری فوری است

محیط کسب‌وکار در این دوره بوده است. نرخ‌های بالای تسهیلات، سخت‌گیری در ارائه وثایق و دسترسی محدود به منابع اعتباری باعث شده نظام مالی کشور نتواند پاسخگوی نیازهای تولیدوسرمایه در گردش بنگاه‌ها باشد. بخش قابل توجهی از فعالان اقتصادی تأمین مالی را یکی از اصلی‌ترین موانع تداوم فعالیت خود عنوان کرده‌اند. بی‌ثباتی سیاست‌ها، تغییرات مکرر مقررات و رویه‌های اجرایی نیز سومین مؤلفه نامساعد محیط کسب‌وکار شناخته شده است. صدور بخشنامه‌های ناگهانی و برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین توسط دستگاه‌های اجرایی، هزینه‌های فعالیت را افزایش داده و امنیت سرمایه‌گذاری را تضعیف کرده است. مجموع این عوامل، فضای کسب‌وکار را پرریسک و پیش‌بینی‌ناپذیر کرده و انگیزه برای توسعه بلندمدت را محدود ساخته است.

چالش‌های نهادی و بازاری

نتایج پایش ملی محیط فعالیت‌های اقتصادی در پاییز ۱۴۰۴ حاکی از تداوم مشکلات ساختاری و نهادی است که فعالیت بنگاه‌ها و شرکت‌ها را محدود کرده‌اند. از جمله مهم‌ترین این مشکلات می‌توان به رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی و شبه‌دولتی، رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات و ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی مؤثر به شکایات اقتصادی اشاره کرد. این عوامل، به‌ویژه در بخش خصوصی، نابرابری رقابتی و ناعلمانی حقوقی را تشدید کرده و توان برنامه‌ریزی بلندمدت و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری را محدود ساخته‌اند. در حوزه بازار نیز مشکلاتی نظیر عرضه کالاهای قاچاق، توزیع محصولات غیراستاندارد و تقلبی و ضعف نظام توزیع، فعالیت‌های قانونی تولیدکنندگان را تحت فشار قرار داده است. این مسائل نه تنها باعث کاهش شفافیت بازار می‌شوند، بلکه هزینه‌های رقابتی بنگاه‌های قانون‌مند را افزایش داده و انگیزه آن‌ها برای توسعه و سرمایه‌گذاری را محدود می‌کند. بررسی استان‌ها نشان می‌دهد اگرچه برخی استان‌ها مانند چهارمحال و بختیاری، اصفهان و زنجان از شرایط مساعدتری برخوردارند، اما در اکثر استان‌ها ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل، محدودیت دسترسی به انرژی، کمبود نیروی کار ماهر و موانع اداری در صدور مجوزها همچنان پابرجاست.

عملکرد بنگاه‌ها و ظرفیت اقتصادی

میانگین ظرفیت فعالیت واقعی بنگاه‌های اقتصادی در پاییز ۱۴۰۴ حدود ۳۹ درصد بوده است؛ وضعیتی که نشان می‌دهد بخش عمده توان تولیدی کشور به دلیل مشکلات اقتصادی، نهادی و بازار، بلااستفاده مانده و شکاف عمیقی میان ظرفیت بالقوه و عملکرد واقعی وجود دارد. مقایسه بخش‌های عمده اقتصادی نیز حاکی از آن است که بخش خدمات با شاخص ۶۰٫۸ نامساعدترین شرایط را تجربه کرده و پس از آن بخش صنعت و کشاورزی با شاخص‌های ۶۰٫۴ و ۶۰٫۶ قرار دارند. در میان رشته‌های فعالیت اقتصادی، مالی و بیمه، آموزش و حمل‌ونقل و انبارداری بهترین وضعیت محیط فعالیت را داشته‌اند، در حالی که حوزه‌هایی مانند اداری و خدمات پشتیبانی، سلامت و مددکاری اجتماعی و اطلاعات و ارتباطات بیشترین تأثیرپذیری از مقررات، مداخلات دولتی و محدودیت‌های مالی را نشان داده‌اند. بر اساس مدل نظریه عمومی کارآفرینی شین، محیط مالی نامساعدترین و محیط قانونی و حقوقی مساعدترین مؤلفه‌ها بوده‌اند و شاخص ۶٫۸ در این مدل دقت بالاتری نسبت به شاخص کل ارائه می‌دهد.

• عکس: امیر خدایی

وضعیت ممکن تلقی می‌شود و وضعیت محیط کسب‌وکار را در سطح ملی قابل ارزیابی می‌سازد. پایش ملی محیط کسب‌وکار با هدف سنجش مداوم موانع و چالش‌های اثرگذار بر اداره بنگاه‌ها انجام می‌شود و در چارچوب قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار صورت می‌گیرد. بر اساس این قانون، اتاق‌های بازرگانی، تعاون و اصناف موظفند به‌صورت فصلی و سالانه وضعیت محیط کسب‌وکار را به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و رشته‌های فعالیت اقتصادی ارزیابی و نتایج را در اختیار سیاست‌گذاران قرار دهند. گزارش پاییز ۱۴۰۴ بر اساس تلفیق داده‌های پیمایشی و آماری و مبتنی بر نظریه عمومی کارآفرینی شین تهیه شده است. داده‌های پیمایشی از طریق نظرسنجی ۳ هزار و ۲۹۹ فعال اقتصادی عضو اتاق‌های سه‌گانه و با استفاده از پرسشنامه‌های الکترونیکی و مصاحبه تلفنی جمع‌آوری شده است. داده‌های آماری نیز از منابع رسمی استخراج شده و با داده‌های پیمایشی تلفیق شده‌اند. این روش، مبنای محاسبه شاخص ملی و شاخص‌های بخشی و استانی محیط کسب‌وکار بوده و تصویری دقیق و مستند از شرایط واقعی فضای فعالیت اقتصادی ارائه می‌دهد، تصویری که امکان تحلیل روندها و تصمیم‌گیری مؤثر سیاست‌گذاران را فراهم می‌کند.

نااطمینانی در فعالیت‌های اقتصادی

بر اساس نتایج پایش ملی محیط کسب‌وکار در پاییز ۱۴۰۴، مهم‌ترین ضعف‌های فضای اقتصادی کشور همچنان به بی‌ثباتی و نااطمینانی اقتصادی بازمی‌گردد. فعالان اقتصادی نوسانات شدید قیمت مواد اولیه و محصولات را نامناسب‌ترین مؤلفه محیط کسب‌وکار ارزیابی کرده‌اند؛ عاملی که برنامه‌ریزی تولید، قیمت‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری را با دشواری جدی مواجه می‌کند. این مسئله به‌ویژه برای بنگاه‌های کوچک و متوسط، ریسک فعالیت اقتصادی را افزایش داده و افق تصمیم‌گیری را کوتاه‌مدت کرده است.

دشواری تأمین مالی از بانک‌ها دومین مانع اصلی

رشد بنگاه‌ها ایجاد کرده است. نرخ‌های بالای تسهیلات بانکی، سخت‌گیری در ارائه وثایق و محدودیت دسترسی به منابع اعتباری، بسیاری از شرکت‌ها را از توسعه تولید و سرمایه در گردش بازداشته است. این محدودیت‌ها، به ویژه برای بنگاه‌های کوچک و متوسط، ریسک فعالیت اقتصادی را افزایش داده و انگیزه برای سرمایه‌گذاری بلندمدت را کاهش داده است. همزمان، بی‌ثباتی سیاست‌ها، تغییرات مکرر مقررات و برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین، سومین عامل نامساعد محیط کسب‌وکار است. صدور بخشنامه‌های ناگهانی و عدم شفافیت در مقررات، امنیت سرمایه‌گذاری را کاهش داده و برنامه‌ریزی بلندمدت بنگاه‌ها را دشوار ساخته است. علاوه بر این، رقابت غیرمنصفانه شرکت‌های دولتی و شبه‌دولتی، ضعف در عملکرد نهادهای حقوقی و قضایی و دشواری پیگیری شکایات با قوه و احساس نااطمینانی و نابرابری را در بخش خصوصی تشدید کرده است.

نتایج پایش پاییز ۱۴۰۴، علاوه بر بازتاب ادراک فعالان اقتصادی، بر ضرورت اصلاح نظام تأمین مالی، ثبات در سیاست‌گذاری و بهبود کارکرد نهادهای حقوقی و اجرایی تأکید دارد. این گزارش نشان می‌دهد که بدون ایجاد محیطی باثبات، شفاف و پیش‌بینی‌پذیر، شکاف میان ظرفیت بالقوه و عملکرد واقعی اقتصاد همچنان باقی خواهد ماند و سرمایه‌گذاری مولد در کوتاه‌مدت و بلندمدت با موانع جدی مواجه خواهد بود.

پاییز کسب و کارها

نتایج سی‌وهفتمین دوره پایش ملی محیط کسب‌وکار ایران، منتشرشده توسط اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، نشان می‌دهد وضعیت فضای فعالیت اقتصادی کشور در پاییز ۱۴۰۴ نسبت به تابستان همان سال نامساعدتر شده است. شاخص ملی محیط کسب‌وکار در این فصل عدد ۱۳٫۶ را ثبت کرده که در مقایسه با ۰۹٫۶ در تابستان، افت نسبی ارزیابی فعالان اقتصادی را منعکس می‌کند؛ شاخصی که عدد ۱۰ در آن بدترین

محیط کسب‌وکار یکی از نخستین عرصه‌هایی است که آثار تصمیم‌های اقتصادی، کیفیت و میزان ثبات سیاست‌گذاری را بازتاب می‌دهد. هر تغییر در قوانین، نوسانات اقتصادی یا عملکرد نهادهای اجرایی، پیش از آنکه در شاخص‌های کلان دیده شود، خود را در رفتار بنگاه‌ها، میزان ریسک‌پذیری فعالان اقتصادی و ظرفیت واقعی تولید نشان می‌دهد. این واقعیت، رصد مستمر محیط کسب‌وکار را به ابزاری ضروری برای تحلیل مسیر حرکت اقتصاد تبدیل کرده است، به‌ویژه در شرایطی که نااطمینانی‌های اقتصادی فزاینده، فضای تصمیم‌گیری را تنگ کرده و توان برنامه‌ریزی بلندمدت بنگاه‌ها را کاهش داده است. بر اساس نتایج پایش ملی محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۴۰۴، که توسط مرکز پژوهش‌های اتاق ایران انجام شد، شاخص ملی محیط کسب‌وکار عدد ۱۳٫۶ را ثبت کرد؛ وضعیتی نامساعدتر از تابستان همان سال با شاخص ۰۹٫۶. تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که نوسان قیمت، دشواری تأمین مالی و بی‌ثباتی مقررات، سه‌گانه اصلی محیط کسب‌وکار در این دوره بوده‌اند. فعالان اقتصادی همواره از افزایش هزینه‌های نهادی، کاهش امکان پیش‌بینی آینده و دشواری‌تر شدن شرایط فعالیت سخن گفته‌اند، موضوعی که نه تنها بر بنگاه‌های کوچک و متوسط، بلکه بر کل زنجیره تولید، توزیع و خدمات اثر گذاشته است. این فشارها باعث شده فاصله میان ظرفیت بالقوه اقتصاد و عملکرد واقعی آن افزایش یابد؛ وضعیتی که سرمایه‌گذاری مولد را با تردید مواجه کرده و تصمیم‌های اقتصادی را بیش از پیش کوتاه‌مدت و محافظه‌کارانه کرده است. در بخش تولید، تغییر لحظه‌ای قیمت مواد اولیه و نوسانات بازار، برنامه‌ریزی تولید و قیمت‌گذاری را پیچیده کرده و بنگاه‌ها را مجبور به اتخاذ استراتژی‌های محافظه‌کارانه کرده است. در حوزه خدمات، افزایش هزینه‌ها و کاهش تقاضا، محیط فعالیت شرکت‌ها را نامساعدتر ساخته و انعطاف‌پذیری آن‌ها را در مواجهه با تغییرات بازار محدود کرده است. دشواری تأمین مالی نیز به عنوان دومین مانع اصلی، محدودیت‌های جدی برای

ناصر ایاتی فرد

روزنامه نگار

یادداشت

حمیدرضا جهانی

کارشناس اقتصادی

حلقه مکمل جراحی اقتصادی دولت

اگر دولت ارز ترجیحی را حذف نمی‌کرد و منابع مورد نیاز برای واردات کالاهای اساسی و نهاده‌ها را از طریق استقراض یا چاپ پول جبران می‌کرد، فشار تورمی بر اقتصاد به‌طور چشمگیری افزایش می‌یافت و یارانه‌های دولتی عملاً به مصرف‌کننده نهایی نمی‌رسید. افزایش پایه پولی در چنین سناریویی تورم گسترده‌ای را تحمیل می‌کرد و ناکارآمدی‌ها و نشستی‌های موجود، اثرگذاری حمایت‌های دولت را خنثی می‌ساخت. تجربه تاریخی نشان می‌دهد اصلاحات قیمتی بدون شفافیت، نظارت مؤثر و اصلاحات ساختاری می‌تواند یادآور پیامدهای منفی گذشته باشد و حتی فاصله قابل توجه میان قیمت‌های بازار و نرخ‌های مصوب انگیزه رانت، فساد و اقتصاد زیرزمینی را افزایش می‌دهد. حذف ارز ترجیحی به‌تنهایی تضمینی برای کاهش فساد نیست. همخوان‌سازی داشبوردهای اطلاعاتی کشور، اجرای قوانین مالیاتی، شفاف‌سازی فرآیند تخصیص منابع و حذف امضاهای طلایی از الزامات تکمیلی این سیاست هستند. سرمایه اجتماعی و آرامش اقتصادی به‌عنوان زیرساخت اجرای موفق اصلاحات ملی اهمیت دارد و هرگونه غفلت از آن می‌تواند اثربخشی سیاست‌ها را محدود کند.

۶۶

میلگین

ظرفیت

فعالیت واقعی

بنگاه‌ها در

پاییز ۱۴۰۴

حدود ۳۹

درصد بوده و

بخش عمده

توان تولیدی

کشور به دلیل

محدودیت‌های

اقتصادی

ونهادی

بلااستفاده

مانده است

نخستین شمش طلای کردستان در راه است

تکمیل کارخانه طلای کردستان، کاهش وابستگی به واردات و تقویت ذخایر طلای کشور را نوید می‌دهد و ارزش افزوده داخلی ایجاد می‌کند

مؤثری در این زمینه انجام شده است. پرونده‌های کمیسیون معاملات بررسی و تعیین تکلیف شد و سرپرست واحد HSE نیز معرفی گردید تا نظارت بر ایمنی و محیط زیست کارخانه به صورت مستمر انجام شود. این اقدامات عملی، اطمینان می‌دهد که پروژه با کمترین موانع اجرایی و با بالاترین استانداردهای عملیاتی وارد مرحله تولید خواهد شد. تکمیل کارخانه و آغاز تولید شمش طلا، علاوه بر ایجاد ارزش افزوده، سهم کشور از بازار داخلی و خارجی را افزایش می‌دهد. ذخایر طلای داخلی را تقویت می‌کند و زمینه را برای ثبات اقتصادی و کاهش وابستگی به واردات فراهم می‌آورد. طلای کردستان اکنون در آستانه عملیاتی شدن است و با ورود به مرحله تولید می‌تواند به یکی از پروژه‌های راهبردی اقتصاد و صنعت کشور تبدیل شود و نشان دهد که معدنکاری هوشمند و پایدار، می‌تواند پیش‌ران رشد اقتصادی و امنیت مالی ملی باشد.

شد. «اوا افزود که رعایت کامل ملاحظات محیط زیستی و اجتماعی همواره در دستور کار قرار دارد و در این پروژه به صورت ویژه پیگیری می‌شود، امری که هم به حفظ منابع طبیعی و هم به ارتقای اعتماد عمومی کمک می‌کند. روند پیشرفت کارخانه نشان می‌دهد که طلای کردستان نه تنها یک پروژه معدنی، بلکه بخشی از نقشه راه اقتصادی کشور است که ظرفیت تولید داخلی را ارتقا می‌دهد.

تعیین تکلیف قراردادها و تعامل با معارضان

بهزاد الپهاری، مدیرعامل شرکت توسعه معادن طلای کردستان، اعلام کرد که تمامی ۱۴ قرارداد با لاتکلیف با پیمانکاران تعیین تکلیف شده و هماهنگی‌های لازم برای اجرای آن‌ها انجام پذیرفته است. همچنین برنامه‌ریزی گسترده‌ای برای تعامل با معارضان پروژه به عمل آمده و اقدامات

در حالی که طلا به عنوان یکی از امن‌ترین دارایی‌های جهان مطرح است، کارخانه طلای کردستان وابسته به شستا آماده تولید اولین شمش داخلی است؛ پروژه‌ای که می‌تواند اقتصاد ملی را تقویت کند، وابستگی به واردات را کاهش دهد و نقش تعیین‌کننده‌ای در ثبات بازار و افزایش ارزش افزوده داخلی ایفا نماید.

پیشرفت کارخانه و تسریع فرایند تولید

با اختصاص منابع مالی لازم و پیگیری مستمر، روند تکمیل و تجهیز کارخانه شرکت توسعه معادن طلای کردستان با سرعت قابل توجهی پیش می‌رود. سروش کیانی، معاون راهبری و نظارت بر شرکت‌های تاسیکو، در جلسه ارزیابی عملکرد ۹ ماهه نخست سال ۱۴۰۴ گفت: «با تکمیل تجهیزات و به کارگیری فناوری‌های روز، تولید اولین شمش طلا به زودی آغاز خواهد